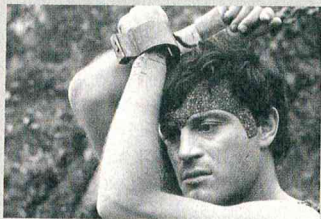

■ **Moravská galerie hostí v Místodržitelském paláci v Brně výstavu prací romských umělců Vesmír je černý.** Součástí expozice, která je koncipována jako historický exkurz do romského umění, sociálních hnutí a emancipované romské kultury 20. století, jsou také díla současných romských umělců, jež vznikla během symposia v září tohoto roku.

■ **Písničkář Jan Burian a skupina Bizzare Band vydávají dvoalbum Jihotaje.** Zachycuje experimentální setkání písničkáře Jana Buriana s kapelou na pomezí hudby vážné, folku i šansonu. Na prvním disku jsou výhradně Burianovy nové písně, druhý obsahuje dvanáct starších Burianových písní, které hudebníci přepracovali podle svých představ.

■ **AMU a Česká televize digitálně restaurovali film režiséra Petra Weigla Radúz a Mahulena.** Poetické fantasy s Janem Třískou je po Kamenném mostu a uniká-

ním snímku Place de la Concorde již třetím filmem, který byl vyčištěn metodikou DRA umožňující, aby se obraz i zvuková složka co nejvíce přiblížily snímku v době jeho vzniku před šestačtyřiceti lety.

■ **Vynikající česká herečka Marie Tomášová vydává v nakladatelství Torst knihu Věřit napsaným slovům.** Manželka režiséra Otomara Krejčí, jež vtiskla tvář českému divadlu šedesátých let, líčí své venkovské dětství, cestu za divadlem, hereckou práci i spolupráci s filmovými režiséry a recitační činnost v Lyře Pragensis, k níž se upínala v době, kdy nesměla z politických důvodů vstoupit na divadelní prkna. Knihu doprovází unikátní fotografie s mnoha předními umělci 20. století i CD s nahrávkami Marie Tomášové.

■ **Jedna z nejslavnějších kapel rockové historie U2 vydává 1. prosince nové album Songs of Experience.** Nahrávka navazuje na předchozí desku Song of Innocence a opět odkazuje na dílo anglického básníka a mystika Williama Blakea. Deska se nahrávala v Dublinu, New Yorku a Los Angeles pod dohledem producenta Jacknifea Leea a zpěváka One Republic Ryana Teddera. Autorem obalu, na kterém je Bonův syn Eli a Edgova dcera Sian, je slavný fotograf Antony Corbijn.

■ (miš)

Čerstvý vítr ve „Fanalu“

V historickém Domě pánů z Fanalu přímo v centru Brna působí dva ze tří souborů Centra experimentálního divadla. Pro novou sezonu se oba vyzbrojily pozoruhodnými inscenacemi – inovovaným návratem k absurdní dramatické šedesátých let a českou premiérou významné fresky o vývoji amerického kapitalismu.

Divadlo U stolu pracuje bez vlastního ansámblu a je známé trvale náročnou nabídkou převážně spirituálně laděného repertoáru. Pod vedením Františka Derflera se v něm objevují i díla Ionescova, Beckettova nebo Havlova a nyní v překladu Milana Lukeše první brněnské uvedení **Návratu domů** (1964) britského nobelisty **Harolda Pintera**. Za poučené dramaturgie Martina Sládečka využil u depresivní nonstop grotesky příležitost mladý režisér Lukáš Kopecký. V klaustrofobním sklepení se mu s typově odpovídající, interpretačně vyrovnanou hereckou šesticí znakovostí a nápaditým ozvláštňením (hádky o televizní ovladač) zdařila vivisekce zdánlivě banálních, ale gradací do zvrácenosti vykloubených vztahů, v nichž se v houstnoucí atmosféře agrese a strachu bezohledně soupeří o dominanci v rodinné „smečce“.

Obdobný počet účinkujících (ovšem každý v několika čitelně odlišných rolích) vystačil **Divadlu**

Foto Jakub Jíra

„Husa“ *Dynastií Lehman Brothers* vylhla nejlepší hru současného období

Husa na provázku ke zdárnému zdolání více než tříhodinové ságy **Dynastie Lehman Brothers** (2009–2012) od Itala **Stefana Massiniho**, ve světě oceňovaného, leč u nás dosud nepříliš známého. Inszenátorům monumentální trilogie o vzestupu a pádu čtvrtého největšího bankovního impéria USA dal autor sympatickou volnost. Překladu Ireny Novotné se ujali dramaturg Miroslav Ošchatka a režisér Michal Dočekal z pražského Národního divadla. Básnivý text, kde nejsou přesně určeny repliky postav, se rozhodli radikál-

ním zkrácením zhutit do jediného (časově možná trochu naddimenzovaného) večera. Především jej však – při respektu k jeho specifčnosti a v duchu provázkovské „nepravidelné“ poetiky – ve Velkém sále pojali nejen s faktografickou dějepisnou a generační přehledností, demonstrující aspekty židovství nebo osudově ztrestanou hybris, ale v akčních či scénografických detailech až nečekaně nápaditě, obrazivě a vylehčeně. „Husa“ vylhla nejlepší nastudování současného nelehkého období.

■ **Vít Závodský, divadelní publicista**

Snížek aneb Žádné fakt zlej člověk

Kdo zabil Snížka? ptá se spisovatelka **Petra Soukupová** (1982) hned v titulu své druhé knížky pro děti (vydal Host, kongeniálně ilustrovala Tereza Ščerbová). Respektive pro uživatele 9+, jak napovídá zadní strana obálky. Tedy znovu ty nejzrádnější vody: po mimořádně povedené prvotině Bertík a čmuchaadlo (2014) opět práce pro toho nejnáročnějšího konzumenta. Na jedné straně už ne „malé“ dítě, na druhé straně ještě ne „velký“ dospělý.

Takže kdo zabil Snížka? A kdo vlastně Snížek je a proč by ho někdo zabíjel? Snížek je pes: divoký, nepoddajný, revoltující. Kdyby to byl člověk, šlo by o romantický typ já proti světu. Snížek je navíc hluchý. Čili dělá rotyku, narušuje sporádané vztahové vzorce na maloměstě, vyvolává chaos namísto řádu. Odtud možný motiv pro jeho likvidaci. Snížek má ale jedno výrazně zastání: u dospívající reprezentantky lidského světa jménem Martina, která se ke zvířeti upne zřejmě z nedostatečně silných ci-

tových vazeb na jiných frontách. Je vlastně příbuzně provokativní povaha: paličatá a prudká, i když v jádru dobrá duše.

A pak je Snížek najednou mrtvý. Martina se vztekne a rozjede pátrání. Na vlastní pěst, v utajení. Je to něco jako bojovka, dobrodružná hra, která stmelí dětskou partu – a která postupně vyjeví dobré

i špatné v mikrokosmu dospělých, s nímž je dětský svět v nutné interakci. Pokud první polovinu knihy nesly rozhárané emoce, pak v druhé půli má slovo rozum. Pokud byla Martina v první části příběhu spíš ještě ukřivděné, naivní dítě, pak v druhé polovině dospívá, začíná vnímat věci z odstupu, je schopna první reflexe i sebereflexe. Pointa je pak vlastně šťastná: „... takže víme, že tu s náma nežije žádný fakt zlej člověk.“

Podobně jako v Bertíkovi a čmuchaadlo zvládla i tentokrát Petra Soukupová vše, co je třeba: psychologii hlavní hrdinky, do jejíhož světa, vidění i slovníku se přesvědčivě stylizuje, stejně jako výstavbu a gradaci příběhu, včetně finálního nenásilného poučení. Přesto ale čtenář odkládá knížku s pocitem, že prvotina nasadila latku výš. Možná proto, že originální čmuchaadlo přišlo do lidského světa z vytěšňovaných fantazií, zatímco Snížek je – prostě pes, nic víc.

■ **Radim Kopáč**
literární a výtvarný kritik

